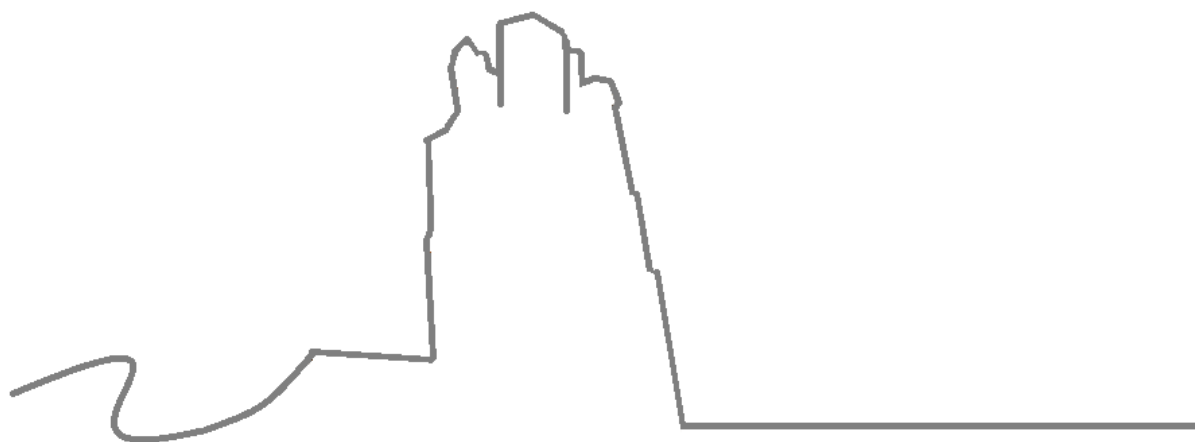

Stichting Belangenbehartiging Kerk en Recht

Boekbespreking

Dr. Ph.J. Huijzer ~ Het ambtsgeheim van de zielszorger

uitg. J.H. Kok N.V. Kampen 1961

DR. PH. J. HUIJSER

HET

AMBTSGEHEIM

VAN DE ZIELSZORGER

Verantwoording

De *Stichting Belangenbehartiging Kerk en recht* is opgericht op 23 december 2021 en heeft onder meer als doelstellingen:

- het bevorderen van integere, rechtmatige en onafhankelijke kerkelijke rechtspraak in de meest ruime zin van het woord;
- het doen van onderzoek, waaronder is te verstaan het signaleren, verzamelen, analyseren en rapporteren, naar het kerkordelijk handelen van individuele leden en/of groepen leden, ambtsdragers individueel hetzij gezamenlijk, kerkenraden, classes en synoden en door hen ingestelde commissies belast met kerkelijke rechtspraak in de reformatorische kerken in Nederland en daarbuiten, die de Dordtse kerkorde (DKO) hanteren als leidraad;
- het verrichten van en/of ondersteunen van (wetenschappelijk) onderzoek naar de werking van de Dordtse Kerkorde (DKO) en daarop gebaseerde statuten en interne regelgeving van de in lid 3 bedoelde instanties;
- het informeren, voorlichten en adviseren van belanghebbenden, kerkelijke instanties, zaakwaarnemers, adviseurs en deskundigen, alsmede het vormgeven, implementeren en aanbieden van on- en offline voorlichtings- en kennisplatform binnen voornoemde kaders;

De Stichting behartigt op verzoek belangen van personen die zich geconfronteerd zien met niet-integer en onrechtmatig handelen van ambtsdragers en kerkelijke vergaderingen van protestantse kerken in Nederland en daarbuiten.

Een van bovengenoemde doelstellingen van de Stichting is voorlichting en kennis uitwisseling onder meer op het gebied van kerkrecht.

Ambtsgeheim

'Het ambtsgeheim van de zielszorger', geschreven door dr. Ph.J. Huijzer (uitg. J.H. Kok N.V. Kampen 1961) is reeds decennia een gezaghebbende boek in protestante kerken in Nederland. De auteur behandelt in zijn boek op een doorwrochte wijze het functioneren en de reikwijdte van het relatieve protestantse ambtsgeheim in vergelijking met het absolute karakter van de rooms-katholieke biecht.

Auteur

Dr. Philip Jacob Huijzer promoveerde op 19 december 1941 bij prof. dr. G. Ch. Aalders op een proefschrift 'De Paraenese in de prediking' tot doctor in de godgeleerdheid.

Hij werd op 7 augustus 1932 bevestigd als predikant van de Gereformeerde Kerk van Westerloo in de provincie Groningen. Op 19 januari 1947 werd hij in Werkendam bevestigd. Huijzer was voorganger in de Maranathakerk te Werkendam tot 1968 en ging daarna

Maranathakerk te Werkendam

met emeritaat op 6 oktober 1968. In deze zijn tweede en laatste gemeente werd hem met ingang van 6 oktober 1968 op ruim zesenzestigjarige leeftijd emeritaat verleend. Tien jaar later overleed dr. Huijser op woensdag 4 oktober 1978 op ruim 76-jarige leeftijd. Hij werd op de algemene begraafplaats te Werkendam begraven.

Publicatie en auteursrechten

Wij hebben contact opgenomen met KokBoekencentrum, die de rechtsopvolger is van Uitgeverij J.H. Kok NV te Kampen. Van het boek is alleen een eerste druk verschenen, die alleen antiquarisch slechts sporadisch verkrijgbaar is. De uitgeverij heeft ons gemeld dat zij geen auteursrechten meer heeft, en deze al lange tijd geleden aan de erfgenamen van de auteur heeft overgedragen. In het archief van de uitgever waren geen contactgegevens van de erfgenamen meer te achterhalen. Ook op basis van eigen naspeuringen hebben wij geprobeerd gegevens van de erfgenamen van de auteur te achterhalen, echter tevergeefs.

Na aanleiding hiervan heeft de uitgeverij ons de vrijheid gegeven het boek in digitale vorm op onze website te plaatsen. Mochten er eventueel erfgenamen zijn die hiervan kennis nemen, dan verzoeken wij hen contact op te nemen met het bestuur van deze Stichting.

Hoogeveen, 15 juni 2022

Namens het bestuur,

Stichting Belangenbehartiging Kerk en recht

Het ambtsgeheim van de zielszorger

Er zijn protestantse kerkformaties waarin een zeer strikt begrip van het ambtsgeheim wordt gehanteerd als een nagenoeg **absoluut dogma**. Nooit en te nimmer zou ook maar iets vanuit de kerkenraad naar buiten mogen worden gebracht. Het is van belang na te gaan of deze opvatting juist is en in lijn van hetgeen Calvijn heeft voorgestaan.

Om dit begrip 'ambtsgeheim' juist te duiden moeten we onderscheid maken tussen het Rooms-katholieke dogma van het absolute biechtgeheim en de Reformatorisch opvatting van het ambtsgeheim van de zielszorger, wat relatief is.

Het is ons bekend dat het regelmatig voorkomt dat appellerende leden van protestantse kerken of gemeenten, die zich door kerkelijke besluitvorming verongelijkt gevoelen, met het zogenaamde ambtsgeheim worden geconfronteerd. Het ambtsgeheim kan dan als dekmantel worden misbruikt om ambtelijk wangedrag en kerkelijke misstanden toe te dekken en in de doofpot te houden.

Recentelijk kon van een schrijnend voorbeeld daarvan kennis worden genomen worden in het verslag van het Reformatorisch Dagblad van 27 mei 2022:

Koste wat kost moest misbruik grootste kerk VS bedekt blijven

Het dagelijks bestuur van de Southern Baptist Convention (SBC) heeft een lijst vrijgegeven met namen van 700 voorgangers en kerkelijk werkers die worden beschuldigd van seksueel misbruik. „Het begin van een keer ten goede.”

Meer dan vijftien jaar lang zat de namenlijst in een geheime lade. Openbaarmaking zou volgens ... [Lees verder](#)

Aan de hand van het boek '*Het ambtsgeheim van de zielszorger*', van dr. Ph.J. Huijzer gaan we aan de hand van zijn toelichting enkele citaten voor het voetlicht halen. U kunt de context waaruit deze citaten zijn genomen teruglezen in de [digitale versie van het boek](#) op onze website.

Wat is een ambtsgeheim in de Gereformeerde traditie?

“Het ambtsgeheim van de zielszorger is de verplichting, die op hem rust om geheim te houden datgene, wat hem op grond van zijn ambtelijke vertrouwenspositie als geheim is geopenbaard, in het bijzonder als dit geopenbaarde geheim bepaalde gewetenszaken tot inhoud heeft **(blz 55)**.

“Het Rooms-Katholieke kerkgezag schept daarmee biechtvaders een klaar besef in van hun zwijgplicht en een heilig voornemen om deze plicht, coûte que coûte, te volbrengen. Anders dan b.v. bij de Gereformeerden, wordt de Rooms-Katholieke zielszorger ernstig gewaarschuwd, dat verraad van toevertrouwde zielsgeheimen een groot kwaad is. Het is een vreselijke zonde tegen God.” **(Blz 111-112)**.

“Calvijn heeft bij zijn reformatie het Rooms-Katholieke canonieke Wetboek geheel ter zijde gesteld” **(pag. 221)**.

Hoofdstuk V. De zedelijke grenzen van dit ambtsgeheim.

“Ook de Gereformeerden verwierpen het absolute en **leerden het relatieve ambtsgeheim, zulks in het voetspoor van Calvijn** die in zijn commentaar op Matth 18:15 deze grens had aangegeven” (pag 387)

(...)

In Hoofdstuk II hebben we de woorden van Christus in Matth 7 :12 en Luc 6:31 beschouwd als een Bijbelse grondslag voor de ambtelijke geheimhoudingsplicht. Deze woorden zijn intussen behalve een grondslag ook een beperking. De gulden regel eist betoning van liefde en rechtvaardigheid aan de naaste, doch in alle gevallen, waarin dat nodig en mogelijk is. Het kan ook onmogelijk zijn om met een naaste te doen, wat hij zou willen, **wanneer we daardoor aan een ander, die ook onze naaste is, schade of onheil helpen toebrengen, hetgeen deze naaste voorzeker niet wil.** De belangen van die twee naasten, zoals zij die verstaan, zijn in de onderhavige kwestie tegenstrijdig. De ene verlangt, dat de zielszorger zwijgt, **de ander –indien hij iets van de zaak zou vermoeden- eist zonder twijfel, dat de zielszorger spreekt.** Kan hier aan beiden worden recht gedaan? Ons inzien zeer zeker, indien de zielszorger let op datgene **wat in het wezenlijk belang is van beiden.** (Pag 388-389)

(...)

De Heidelbergse Catechismus zegt in antw. 111: “Dat ik mijns naasten nut, waar ik kan en mag, bevordere; met hem alzo handele, als ik wilde, dat men met mij handelde. Dat is de gulden regel der wederkerigheid, die hier wel speciaal wordt toegepast op het achtste gebod “Gij zult iet stelen”, doch die ook een richtlijn is bij de praktische toepassing van de alle andere geboden van de tweede tafel van de Decaloog. (...) Zegt de Heilige Schrift, dat men niet het kwade moet doen, opdat het goede eruit voortkome, **dan leiden we daaruit af dat men ook niet door stilzwijgen en lijdelijk toezien aan het kwade medeplichtig moet worden, welke motieven men daarvoor ook ter verontschuldiging zou weten aan te voeren,** Rom. 3: 8: (pag 390).

(...)

“Wij beroepen ons hiervoor op de Heilige Schrift, die verplicht **tot het redden van een onschuldige**, wie een gerechtelijke straf boven het hoofd hangt, indien met daartoe in de gelegenheid is. Voorbeelden van een reddend optreden vindt men in 1 Sam. 19: 3 en in Esther 7: 3,4.(...) In het tweede geval is het Esther, die op aandrang van Mordechai, (Esther 4::8,13), bij koning Ahasveros intervenueert ten gunste van het Joodse volk, dat op grond van valse beschuldigingen (Esther 3:8,0) dreigt te worden omgebracht; een groot onheil wordt daardoor verhoed.(...) Aan het Boek der Spreuken hebben we in par.6 van Hoofdstuk II verschillende geheimhoudingsvoorschriften ontleend, die we toepasten op de zielszorger.

Nu ontlene wij aan ditzelfde Bijbelboek een drietal regels, die de geheimhoudingsplicht relativeren als het gaat om de redding van onschuldigen.

De eerste regel luidt: “De woorden der goddelozen loeren op bloed, maar de mond der oprechten redt hen uit” Spreuken 12:6 (...)

De tweede regel vinden we in Spreuken 14: 15: “Een betrouwbaar getuige is een redder van levens, maar wie leugens blaast, is een en al bedrog”. (...)

Dat dit niet slechts een goed recht is, doch een zedelijke plicht, voortvloeiend uit een positief Goddelijk gebod, wordt geleerd in de derde regel, die van Spreuken 24: 11,12: “Red hen, die ten dode gegrepen zijn; wendt u niet af van hen, die ter slachting wankelen. Wanneer gij zegt: Zie, wij wisten dit niet – zal Hij, die de harten

doorzoekt, het niet merken, en Hij die op uw ziel let, het niet weten, en de mens naar zijn doen vergelden?”.

(...)

Naar deze verklaring die ons inziens juist is, staat er in de tekst, als wij die toepasselijk beschouwen, **niet** [alleen; toevoeging STBKR] **maar een dringende oproep aan de zielszorger om te spreken en zijn ambtsgeheim te openbaren**, als de nood van de naaste die onschuldig veroordeeld werd dit vereist, maar zelfs wordt hier een Goddelijke strafbedreiging aan het adres van de zielszorger uitgesproken, als hij deze dringende oproep naast zich neerlegt en onwetendheid voorwendt.(pag 407-411).

In dezelfde lijn ligt het rapport van het Deputaatschap Kerkrecht d.d. 7-01-2008 aan de Generale Synode van de Gereformeerde Gemeenten, vastgesteld op 31 januari 2008: Voor dit rapport is ook onder ander voornoemde publicatie van Ph.J. Huijser als bron geraadpleegd.

“7.2 De gereformeerde opvatting is altijd geweest dat het ambtsgeheim geen absoluut karakter heeft, zoals in de Rooms-Katholieke kerk wel het geval is. (..) De gereformeerden hebben het ambtsgeheim nooit zo absoluut opgevat (...)”

Dit laatstgenoemde rapport voorziet echter niet in de situatie dat individuele ambtsdragers die binnen hun kerkenraad door de handelswijze van de meerderheid van de kerkenraad in gewetensnood zijn geraakt. En daardoor zich moreel verplicht gevoelen hun ambtsgeheim of geheimhouding te relativeren tot bescherming van hun naaste, om hun ongeluk of schade te voorkomen dan wel te verminderen. En daarbij hun zwijgplicht vanwege hun consciëntie moeten veranderen in spreekplicht om hun naaste te informeren dan wel te waarschuwen voor de te lijden schade, hetzij geestelijk, hetzij psychisch, hetzij lichamelijk, of zijn naam, eer of goed gerucht hetzij materieel of financieel.

Ingeval de goede naam en reputatie van de medemens(en) ernstig wordt geschaad door het onrechtmatig handelen van individuele predikanten, ouderlingen, diakenen of het geheel van kerkelijke vergaderingen zijn, zowel in functie zijnde – alsook voormalige ambtsdragers, op grond van deze voorgaande uiteenzetting op Bijbelse gronden moreel verplicht hun ambtsgeheim niet alleen te relativeren, maar zelfs te doorbreken en de benadeelde medemens te informeren over de handelingen of besluitvorming van mede-ambtsdragers, die er toe leiden dat hun medemens (ernstige) schade en/of nadeel wordt toegebracht.

Kortom: in zulke situaties maakt het ambtsgeheim met zwijgplicht plaats voor spreekplicht.